

Stanisław Sankowski

1909-1995

Stanisław Sankowski urodził się 8 kwietnia 1909 r. w Brzeżanach - obecnie miasto na Ukrainie, w obwodzie tarnopolskim. Wobec wybuchu I Wojny Światowej, po prawie dwuletniej tułaczce całej rodziny, w 1916 r. zamieszkał z rodzicami w Radomsku. Od tego czasu całe swoje życie związał z Radomskiem. Tu spędził dzieciństwo i lata młodości. Właśnie w Radomsku w 1927 r. uzyskał maturę w Gimnazjum Stanisława Niemca i w tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Filozoficzno-Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Już w szkole średniej wykazywał duże zainteresowanie i zamiłowanie do historii, a szczególnie do historii swojego regionu, co przejawiało się aktywną działalnością w Kole Historycznym Gimnazjum.

Pierwszą pracę zawodową Stanisław Sankowski podjął w Radomsku jeszcze podczas studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim. Powierzono mu porządkowanie archiwum Magistratu Miasta Radomska. To właśnie ta praca, poza codziennymi obowiązkami, pozwoliła Stanisławowi Sankowskiemu realizować swoje marzenia – zgłębiać i badać historię miasta.

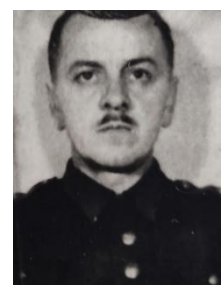
Znaleziona na strychu magistratu skrzynia, w której znajdowały się pergaminowe dokumenty nadające miastu przywileje pochodzące jeszcze z XVII wieku, miała niewątpliwie wpływ na dalszą realizację pasji życiowej. Oczywiście stał się wybór tematu pracy magisterskiej *Przyczynki do dziejów Miasta Radomska*, którą pisał pod kierunkiem naukowym profesora Władysława Semkowicza, a dziejom tym poświęcił całe swoje życie.

Wydawać by się mogło, że wybuch II Wojny Światowej zniweczy jego dotychczasową pracę. Oficera Wojska Polskiego nie mogło przecież zabraknąć na froncie. Po kilku bitwach

*Stanisław Sankowski
na portrecie L.Suzina
1941 r.*

stoczonych z niemieckim najeźdźcą, jako dowódca II Kompanii 25 Pułku Podchorążych Piotrków dostał się do niewoli. Ppor. Stanisław Sankowski przebył ciężką drogę jeńca wojennego nr 525/X.A, gdzie poprzez obozy Itzehoe, Sandbostel, Lubeka trafił do największego niemieckiego obozu jenieckiego polskich oficerów – Oflagu IIC Woldenberg. Tu zetknął się z profesorem Karolem Górskim – po wojnie kierownikiem katedry Historii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, znanym i uznawanym badaczem dziejów miast polskich. Tę znajomość wykorzystał Stanisław Sankowski dla pogłębienia zdobytych na Uniwersytecie Jagiellońskim wiadomości z zakresu badania dziejów miast.

Po powrocie z niewoli w 1945 r. współuczestniczył w organizowaniu szkolnictwa w Radomsku i od tego czasu nieprzerwanie do roku 1972 był nauczycielem kilku pokoleń

uczniów. Od początku swojej pracy pedagogicznej rozbudzał w młodzieży zamiłowanie do historii i do dziejów rodzinnego miasta. W tym celu w roku 1945 założył Koło Historyczne przy I Liceum Ogólnokształcącym. Ponadto na lekcjach historii wprowadzał związane z tematem zagadnienia regionalne. Spotkało to się z wielkim zainteresowaniem młodzieży. W roku 1946 w uczniowskim czasopiśmie *Nasz Świat* (nr 1 z grudnia 1946r.) ogłosił *Apel Historyka*, w którym nawoływał do uszanowania pamiątek rodzinnych i lokalnych. Wtedy też zrodził się pomysł utworzenia muzeum. Nasilenie prac zmierzających do jego utworzenia nastąpiło w 1958 r. Wspólnie z członkami Koła Historycznego aktywnie włączył się w obchody 700-lecia miasta Radomska i 1000-lecia istnienia Państwa Polskiego, dążąc do pogłębienia wiedzy nie tylko dziejów Polski, ale także dziejów miasta Radomska i powiatu radomszczańskiego. Pragnął, by ta praca pozostawiła trwałą pamiątkę dla przyszłych pokoleń. W prasie lokalnej ponownie ukazał się zaktualizowany *Apel Historyka*. Niestety realizacja tego pomysłu okazała się drogą długą i mozolną. Jednak pasja i miłość Stanisława Sankowskiego do Radomska pomogły Mu pokonywać wszelkie trudności. Stopniowo powiększał zbiory muzealne umieszczając je początkowo w klasie, a później w swoim mieszkaniu, aż po wielu latach historia tworzenia muzeum znalazła szczęśliwy koniec. W lipcu 1970 roku uchwałą Prezydium Powiatowej Rady Narodowej podjęto decyzję o uruchomieniu Muzeum Regionalnego w Radomsku, które od 23 października 2008 roku, nosi imię Stanisława Sankowskiego.

Muzeum Regionalne im. Stanisława Sankowskiego w Radomsku,
w pomieszczeniach dawnego Ratusza

Stanisław Sankowski był również autorem monografii i kilkunastu opracowań dotyczących historii miasta i regionu. W 1958 roku napisał pracę *Przyczynki do dziejów Radomska*, za którą otrzymał nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Monografii Miast. Zachęcony przez ówczesnego przewodniczącego jury konkursu, profesora Stanisława Herbsta,

do wydania pracy w formie książki, podpisał umowę z Wydziałem Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Radomsku. Praca miała zostać wydana w 1959 roku, niestety ingerencja cenzury, nie do zaakceptowania przez St. Sankowskiego spowodowała, że książka pomimo gotowych szczeroków drukarskich nie ukazała się drukiem za Jego życia.

Monografia *Z dziejów miasta Radomska (do 1939r.)* wydana została dopiero w roku 1995. Pomocy przy uaktualnieniu oraz pracach redakcyjnych podjął się Dominik Sankowski – syn.

Poza pasją związaną z historią Radomska i regionu Stanisław Sankowski miał inne szerokie zainteresowania. Był zamiłowanym filatelistą, wieloletnim opiekunem koła filatelistycznego. Jego uczniowie dwukrotnie – w latach 1965 i 1971 – zdobywali pierwsze miejsca w Ogólnopolskim Maratonie Filatelistycznym. Interesował się sztuką - w wolnych chwilach grał na skrzypcach i malował. Działał w Ochotniczej Straży Pożarnej.

Za swoją pracę zawodową i społeczną odznaczony został: Złotym Krzyżem Zasługi (1969), Medalem Zwycięstwa i Wolności (1972), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1975), Medalem za udział w wojnie obronnej (1982), medalem „Za długoletnie pożycie małżeńskie” (1987), Odznaką za wysługę Ochotniczej Straży Pożarnej, złotą i srebrną odznaką honorową Polskiego Związku Filatelistycznego. Najbardziej jednak cenił sobie medal Pro Ecclesia et Pontifice przyznany 18 grudnia 1975 roku przez Papieża Pawła VI za zorganizowanie życia religijnego w obozie i świadectwo wiary wśród młodzieży.

Przez całe życie był głęboko wierzącym katolikiem, wiernym swoim zasadom, bezkompromisowym, wymagał wiele od siebie i od innych.

Pomimo aktywnej działalności zawodowej i społecznej, licznych zainteresowań i pasji był człowiekiem bardzo rodzinnym, wspólnie z żoną Ireną wychował i wykształcił pięciu synów.

Na fotografii obok wraz z żoną Ireną przygotowują się do świętowania 75-tej rocznicy urodzin.

Zmarł 22 marca 1993 roku; pochowany został na Starym Cmentarzu w Radomsku.

Opracowała Beata Frankowska – wnuczka
na podstawie pamięci rodzinnej, posiadanych pamiątek
oraz literatury źródłowej, w tym <https://muzeum.radomsko.pl/historia/>
Rodzinne foto w wykonaniu syna Dominika Sankowskiego